Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXVIII № 11 (3422) Варшава, 19 березня 2023 року, Ціна / Cena 5 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Почесні відзнаки для українців у Польщі. с. 2

«Ваша допомога сильніша за будь-яку зброю». с. 9

Українці в Кракові не опускають рук. с. 13

ISSN 027-8254
11
9 770027 825238

Фото Павла Лози

ТЕМА НОМЕРА

Павло ЛОЗА
Фото автора статті

Почесні відзнаки для українців у Польщі

Традиційно, як і щороку, на початку березня в селі Млини на Підкарпатті вшановували автора музики українського гімну о. Михайла Вербицького. У ході урочистостей представники української меншини в Польщі отримали відзнаки Львівської обласної адміністрації.

Заходи розпочалися з поминальної молитви в церкві Покрови Пречистої Богородиці, де отець Михайло Вербицький протягом чотирнадцяти років був парохом. Традиційно кілька разів на рік у святині та в місці його спочинку правлять панахиду. 4 березня в Млинах зібралися як українці з Польщі, так і з України, а також польські місцеві жителі.

– Ми збираємося, щоб ще раз помолитися на честь нашого великого священника, музиканта, композитора, співака й урешті творця найбільш відомої мелодії «Ще не вмерла України» – нашого гімну. Він супроводжує кожного українця впродовж життя у хвилини радості та в перемогах. Сьогодні він звучить теж, коли ми прощаємося з нашими братами й сестрами, які полягли на війні, – говорив о. митрат Богдан Степан, парох греко-католицької парафії у Перемишлі.

Священник разом з о. Іваном Тарапацьким провели богослужіння. З ними молився теж місцевий римо-католицький парох та греко-католицьке духовенство з Ярослава, Любачева та інших місцевостей. Під час панахиди присутні в храмі помолилися й за загиблих, що полягли в боротьбі за Україну.

– Так завжди було, що хоч інколи надії не залишалося, але наш народ боровся до кінця, – зазначив о. Богдан Степан, який нагадав про бій під Крутами. Серед тих, хто загинув у 1918 році в бою біля залізничної станції Крути, було двоє учнів перемиської гімназії.

– Цей гімн за останній рік набув особливого значення, адже тисячі відважних українців та українок насправді кожного дня кладуть душі й тіло за нашу свободу, – наголосила Тетяна Наконечна з управи Перемиського відділу ОУП.

Тут варто додати, що цього року виповнюється 160 років з часу написання отцем Вербицьким музики до пісні «Ще не вмерла України». Перше публічне виконання гімну відбулось 10 березня 1865 року у Перемишлі як завершальний номер концерту, присвяченого Тарасові Шевченку. Три роки тому в 205-ту річницю дня народження отця Михайла Вербицького та у 150-ту річницю його відходу у вічність у Польщі з'явився диск «О. Михайло Вербицький. Літургія для чоловічого хору». Це альбом українського чоловічого хору «Журавлі», до якого увійшли композиції, опрацьовані одразу ж після смерті композитора за його нотатками, а видані були в 2015 році в Перемишлі.

Після молитви в храмі в Млинах прозвучали декілька творів, автором яких є отець Михайло Вербицький. Їх виконали хор «Надсяння» та ансамбль із села Завади, що на Львівщині.

Серед гостей, які приїхали з України, були, зокрема, представники Товариства «Надсяння», Любачівщини, Львівської обласної ради, серед яких її депутат Святослав Шеремета, котрий є секретарем Державної міжвідомчої комісії в справах увічнення пам'яті учасників АТО та політичних репресій. Депутат, дякуючи українцям та полякам за підтримку України, вручив почесні відзнаки представникам української меншини.

Почесною відзнакою «30 років Незалежності України» за внесок у побудову та збереження української пам'яті та ідентичності нагороджено колишню голову Перемиського відділу ОУП Марію Туцьку, колишнього голову ОУП Петра Тиму, історика Олександра Колянчука, консула України в Перемишлі Олександра Бачика та пароха греко-католицької парафії в Хотинці о. Івана Тарапацького.

Тим часом почесну відзнаку Львівської обласної ради «100-річчя від дня проголошення Західно-Української Народної Республіки» отримала Марія Туцька, історик Богдан Гук, голова Українського товариства в Любліні д-р Григорій Купріянович та Олександр Стець, голова організації Спілка українців – «Пам'ять і спадщина».

Наприкінці відзначення в Млинах представники делегації поклали квіти до каплиці-пантеону на могилі отця Михайла Вербицького. Цим місцем багато років опікується почесний консул України в Перемишлі Олександр Бачик. ●

eprasa.pl 6ec267d1e4

ОСВІТА

Григорій СПОДАРИК

Вплив війни на українські школи за кордоном

Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою (МІОК) представив результати дослідження впливу війни на українознавчі школи за кордоном. Опитування було проведено з листопада 2022 року до січня 2023 року. Презентація результатів відбулась у межах онлайн-конференції.

Директорка МІОК Ірина Ключковська, відкриваючи зустріч, наголосила на важливій ролі суботніх та недільних шкіл. За її словами, така освіта дає можливість дітям за кордоном бути «носіями правдивих знань про Україну». Крім цього, випускники цих установ у дорослому житті можуть бути партнерами української держави на всіх можливих рівнях: від наукового, бізнесового, культурного, аж до політичного. Така освіта, на думку Ірини Ключковської, допомагає уникнути швидкої асиміляції.

Інформацію в межах дослідження збирали методом онлайн-опитування вчителів. Загалом ініціатори отримали 125 відповідей. Результати дослідження представила співробітниця МІОК Оксана Горда. Вона зауважила, що в опитуванні взяли участь учителі з 32 країн, найбільше з Франції. Свої анкети надіслали також учителі з Польщі, Німеччини, Італії, Канади, США та Японії.

Дослідження показало, що серед учителів приблизно однакова кількість тих, хто отримує заробітну плату, та тих, хто працює на волонтерських засадах (44,4% і 41,9% відповідно). Кошти за працю вчителям виплачують переважно неурядові організації, або їхнім джерелом є проєкти, фінансовані різними фондами. Повномасштабне російське вторгнення в Україну, як показують відповіді 55,6% респондентів, призвело до зростання (у середньому вдвічі) кількості педагогів у їхніх школах. Майже 80% учасників опитування зауважили, що повномасштабна війна призвела також до збільшення кількості учнів. В опитуванні було запитання про російськомовність. Майже кожен третій учитель зазначив, що в школі навчається до 10% таких учнів. Натомість лише 13,5% ствердили, що серед прибулих немає російськомовних дітей.

МІОК питав також про програми, за якими учні вивчають предмети в школі. Найпоширеніша відповідь (32,2%) – за програмами, розробленими колективом школи. Водночас трохи більше ніж половина респондентів зауважили, що їхні заклади видають учням документ, який засвідчує завершення навчання або його проходження. У кожному третьому випадку було стверджено, що такого документа не видають. Але результат у 66,1% свідчить про те, що вчителі переконані в потребі видавати такий сертифікат. Тим часом 33,9% респондентів уважає, що цей документ не потрібний.

Опитування дало можливість також виявити найголовніші проблеми суботньо-недільного українознавчого навчання. Учителі найчастіше говорили про відсутність приміщень або брак коштів на їхню оренду. Ключовою потребою є підручники й навчальні матеріали, зокрема з української літератури. Що важливо, в них має бути враховано вік чи рівень знання української мови учнів, які навчаються в межах однієї групи. Серед чергових викликів було вказано брак коштів на оплату праці вчителя, необхідність адаптації російськомовних дітей, брак інтерактивних дошок, інтернету тощо.

Під час дискусії директорка школи «Сонце в долонях» з Німеччини Роксолана Рахлецька вказала на проблему адаптації учнів. За її словами, для багатьох вимушений переїзд був травматичним, бо їх відірвано від оточення й друзів, тому вони так сильно хочуть повернутися до України. Саме повернення молодих українців на батьківщину як одну з найголовніших цілей часто згадували під час обговорення основної ідеї функціонування українознавчих шкіл за кордоном. Зі свого боку почесна консулка Канади в Україні Оксана Винницька-Юсипович зауважила, що сильною стороною таких учнів буде, наприклад, їхнє володіння іноземними мовами. Але викликом для системи освіти в Україні, напевно, будуть слабкі сторони цих учнів, як хоча б рівень знання української мови. Ще одна з учасниць дискусії керівниця центру вивчення та плекання української мови «Зернятко» з Італії Галина Барляк повернулася до теми важливості сертифікації навчання за кордоном. «Сертифікація – це необхідна складова навчального процесу як у контексті вивчення української як іноземної, так і успадкованої. Сертифікат – це легітимний документ міжнародного зразка. Ми не можемо нехтувати документами, які дають можливість засвідчити рівень володіння. Дитяча сертифікація в стінах школи – це підготовка до можливої сертифікації дорослого в майбутньому», – сказала Галина Барляк.

У Польщі об'єктом дослідження МІОК є, зокрема, школа «Материнка» ім. Дмитра Павличка, що діє у Варшаві з 2016 року. Школа пропонує навчання з 1 до 11 класу згідно з чинною програмою українського Міністерства освіти й науки. ●

МІОК Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою

eprasa.pl 6ec267d1e4

Виставка робіт із серії «Буча» у Варшаві

У Музеї історії польських євреїв «POLIN» до 24 квітня можна подивитися роботи художника Анджея Фоґтта з серії «Буча». Автор зізнається, що роботи постали як миттєва реакція на звірства, які він побачив. У картинах представлено образ зла – звірство загарбників, їхня жорстокість, варварство.

Анджей Фоґтт – це польський живописець, графік і теоретик мистецтва. Закінчив Державну вищу школу образотворчого мистецтва в Познані в 1974 році. У 2009 році міністр культури та національної спадщини нагородив його медаллю GloriaArtis за заслуги перед польською культурою.

Роботи з циклу «Буча», окрім Музею історії польських євреїв «POLIN» у Варшаві, можна побачити також у Національному музеї в Щеціні та в Ukrainian Civil Society Hub при Європейському парламенті в Брюсселі. У польській столиці виставка робіт художника відкрилась 24 лютого 2023 року – у першу річницю повномасштабного вторгнення росії в Україну. Фото з фейсбук-сторінки POLIN

У Кракові запрошують на перформанс українського театру

Український плейбек-театр у Кракові запрошує всіх охочих на свій виступ. Це новостворена ініціатива, яка постала в Кракові стараннями декількох українців і має на меті підтримати своїх земляків за допомогою арттерапії. Для цього актори використають засоби перформансу й плейбек-театру. Плейбек-театр – це театр імпровізації, де актори грають історії глядачів.

Театр планує робити 1-2 зустрічі на місяць. Перший виступ можна було відвідати 12 березня в театрі Scena Supernova за адресою вул. Міколая Зиблікєвіча 12/4.

Захід відбувається так: ведучий запрошує одного з глядачів розповісти свою історію, після чого актори грають її на сцені. Усього за один перформанс може бути розказано 5-7 таких історій.

Участь у заході безплатна, за попередньою реєстрацією. Охочі можуть залишити пожертву на розвиток театру. Більше про театр на його фейсбук-сторінці: Український плейбек-театр у Кракові.

Відкриття виставки «Я був поляком – громадянином України»

7 березня в Сеймі відбулося відкриття виставки «Я був поляком – громадянином України».

– Сьогодні ми презентуємо виставку, присвячену представникам польської національної меншини в Україні, які загинули в боротьбі з російським агресором. Я твердо вірю, що пам'ять про цих спільних героїв України та Польщі в майбутньому стане однією з найміцніших основ, на яких ґрунтуватимуться наші відносини в новій, післявоєнній реальності, – сказала віцемаршалок Сейму Малґожата Ґосевська під час відкриття виставки.

На сайті МЗС Польщі зазначено, що на виставці представлено біографії українських воїнів польського походження, які загинули на війні в період від 24 лютого 2022 року, тобто повномасштабної російської агресії проти України. Багато молодих поляків воюють пліч-о-пліч зі своїми українськими колегами в лавах Збройних сил України з початку російського вторгнення в Україну в 2014 році. Виставку ініційовано та профінансовано польським МЗС, а підготовано в межах співпраці Генерального консульства Польщі у Львові, Центру польської культури, організації Європейський діалог у Івано-Франківську і Фонду свободи та демократії.

Вчергове зірвали зустріч з письменницею Оксаною Забужко

Протягом 4–9 березня в Познані відбулась серія зустрічей та дискусій під гаслом «Познанська культура для України». Саме з цієї нагоди до міста завітала також українська письменниця Оксана Забужко. Увечері 7 березня вона збиралась презентувати польський переклад своєї останньої книги «Найдовша подорож». Однак захід навіть не встиг розпочатись, як близько десяти осіб увірвалось до бібліотеки з польськими прапорами та плакатом з написом «Не знаєте історії та підтримуєте нацистів» і почали скандувати «Волинь! Ми пам'ятаємо!», «Польща – це ми, а не Бандера та його пси». Про це повідомляє «Ґазета Виборча». Відео інциденту можна побачити у твіттері Всепольської молоді (Młodzież Wszechpolska).

«На зустріч увірвалася група людей, вороже налаштованих до нашої авторки, розгорнули польські прапори та банер, почали вороже кричати до письменниці. Вони унеможливили зустріч», – цитує видання директорку Бібліотеки Рачинських у Познані Катажину Камінську.

Як повідомляє «Ґазета Виборча», група протестувальників складалась з молоді, яка, побачивши камери журналістів, закривала обличчя, людей середнього віку та пенсіонерів. Деяких з них вдалось упізнати – раніше їх бачили під час демонстрацій антивакцинаторів та Маршу Незалежності в Познані.

Організатори зустрічі одразу викликали поліцію, яка прибула на місце за декілька хвилин. Демонстранти розпочали дискусію з поліцією й намагались переконати правоохоронців, що це саме вони є потерпілими. Праворадикали вимагали вибачень за злочини українців проти поляків, а Оксану Забужко звинувачували в антипольських поглядах та висловлюваннях.

Поки поліція розбиралась з демонстрантами, письменниця спілкувалась з гостями та давала автографи. Але врешті-решт повноцінної зустрічі в бібліотеці так і не відбулось. Натомість організатори перенесли її у режим онлайн. Нагадаємо, що це вже не перша зірвана зустріч з українською письменницею. Раніше подібними демонстраціями намагались перешкодити проведенню зустрічей в Кракові та Вроцлаві.

Зустріч пластунів з президентом

15 лютого з нагоди Міжнародного дня братерської думки в Президентському палаці відбулась зустріч президента Польщі Анджея Дуди з представниками скаутських органі-

eprasa.pl 6ec267d1e4

зацій. Біля імпровізованої ватри президент Польщі подякував усім скаутам за службу та наголосив на тому, яку важливу місію вони виконують.

Головною темою також була допомога Україні, зокрема дітям. На зустрічі були присутні й представники Української скаутської організації у Польщі – Пласт. Організацію представляв Ігор Мричко, голова Пласту в Польщі, та Ганна Мельник, секретарка організації. У зустрічі взяла участь також Лідія Чир – членкиня Пласту в Україні, а зараз гість Пласту в Польщі. Фото з фейсбук-сторінки Пласт Польща

Новий пункт пропуску на польсько-українському кордоні

13 лютого на польсько-українському кордоні розпочав роботу новий пропускний пункт «Мальховіце – Нижанковичі» (Malhowice – Niżankowice).

Наразі новий пункт пропуску обслуговує лише транспортні засоби без вантажу та з допустимою максимальною вагою понад 7,5 тонн. Винятком є пусті неочищені цистерни для перевезення небезпечних матеріалів – ідеться в повідомленні польської прикордонної служби.

Пункт пропуску працює цілодобово та здійснює пропуск транспорту в обидві сторони.

Подальше облаштування прикордонного пункту триває, зокрема передбачено проведення спільного прикордонного контролю. Заплановано також створення залізничного сполучення між прикордонним переходом та Перемишлем. Довжина лінії становитиме 23 кілометри.

Відкриття нового пункту пропуску на кордоні повинно розвантажити інші пункти та прискорити пересування вантажів та людей через українсько-польський кордон.

Облаштування пункту здійснюється в межах проєкту «Відкритий кордон», який було започатковано 2022 року з ініціативи президента України Володимира Зеленського та президента Польщі Анджея Дуди.

Вертеп молоді з Білого Бору

Різдво Христове – одне з найбільших християнських свят, яке має свої звичаї та традиції. Ми, українці, у цей нелегкий для нашої країни час, в час жорстокої агресії росії, перебуваємо далеко за межами своїх домівок, але не забуваємо своєї мови, культури, яку несемо в українські громади та парафії.

Цього року учні І Загальноосвітнього ліцею імені Тараса Шевченка, що в Білому Борі, організували вертеп – обрядове дійство з піснями-колядками, жартами та осучасненими героями відповідно до ситуації, яка зараз відбувається в Україні. У вертепі було задіяно 34 особи, які дуже добре зіграли свої ролі. З учнівською молоддю працювала Наталія Салань, учителька української мови. Ліцеїсти з вертепом виступили перед парафіянами греко-католицької громади в Тшебятові, Ґданську, Валчі, Картузах, Лемборку, а також у римо-католицькому костелі в Білому Борі. Майстерна гра юних акторів захопила глядачів та викликала позитивні емоції, а нагородою були гучні оплески.

Хочеться висловити велику та щиру подяку всечесним отцям, а саме: отцю Михайлу Плецю з Тшебятова, отцю Йосипу Улицькому з Ґданська, отцю Павлу Почекайлу з Валча, отцю Олегу Гриціву з Лемборка, отцю Пйотру Флісу з Білого Бору за гостинність, теплоту, щиру молитву та благословення. Також сердечно дякуємо всім, хто був причетний до наших поїздок, та всім парафіянам, які готували смачні страви та частували нас.

Бажаємо всім міцного здоров'я, сили, миру. Віримо в перемогу України! (Учасники вертепу І Загальноосвітнього ліцею імені Тараса Шевченка) Фото з архіву школи

Хор у Народному домі в Перемишлі

У Перемишлі запрошують на заняття з хормейстером з України, маестро Юрієм Мельником.

«Давайте створимо чудовий хор і разом познайомимося з надзвичайною світською та духовною творчістю українських, польських та світових композиторів», – заохочують організатори.

Заняття призначено для молоді та дорослих. Кількість місць обмежена, вирішує порядок зголошень. Участь у заняттях безплатна. Зустрічі відбуваються кожного четверга о 17:30 в українському Народному домі, вул. Костюшка 5, Перемишль.

Реєстрація за номером: +48 730 188 648, понеділок – п'ятниця о 10:00 – 16:00.

Майстер-класи є частиною програми «Український Народний дім як простір діяльності та інтеграції», реалізованій завдяки підтримці Oxfam GB.

«Війна голосами дітей»

У Польщі вперше презентували книгу «Війна голосами дітей». Вона зібрала до 100 емоційних цитат українських дітей, які проілюстрували відомі митці. До її створення долучилися, зокрема, Джамала, Святослав Вакарчук, Євген Клопотенко, Олександр Грехов. Команда фонду «Голоси дітей», яка працювала над книгою, розказала про ідею та створення книги, а також фонд провів перший відкритий показ українського номінанта на Оскар «Будинок зі скалок». Презентація та кінопоказ відбулися 5 березня в Українському освітньому хабі у Варшаві.

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

eprasa.pl 6ec267d1e4

УКРАЇНА

Тетяна СЕМАКОВСЬКА
Фото з фейсбук-сторінки STEM is FEM

Жінки в Україні руйнують стереотипи та планують відбудовувати міста

Коли мова заходить про будівництво чи архітектуру, здебільшого на увазі мають саме чоловічу роботу – будівництво, проєктування та загалом урбаністичний напрям. Сьогодні для України тема відбудови дуже актуальна. В країні, внаслідок російської збройної агресії, подекуди зруйновано цілі села, громади та міста.

Однак, попри те, що війна триває, молодь вже береться до навчання, переймає досвід найкращих, щоб у майбутньому відновити школи, храми, садочки, парки та інші громадські простори. Ми поговорили із головою проєкту STEM is FEM, на базі якої створили курс урбаністики для дівчат. Тут 50 українок вчили креслити, малювати та створювати проєкти, які потім втілять в життя в трьох містах України – це Ічня, Охтирка та Тростянець.

Команда STEM is FEM

Що таке STEM is FEM?

Громадська організація STEM is FEM – це масштабний освітній проєкт із популяризації не дуже відомих спеціальностей серед дівчат, або, простими словами, тих, які в суспільстві заведено вважати чоловічою сферою роботи. Це – наука, технології, інжиніринг і математика, архітектура чи урбаністика. Ініціатором проєкту STEM is FEM є український підприємець Сергій Токарєв. Чоловік часто виступає інвестором, і саме він вирішив допомогти жінкам та дівчатам реалізувати свій потенціал у сферах, які споконвіку звикли вважати не жіночими.

Серед відомих випускниць ГО STEM is FEM є 18-річна школярка з Маріуполя Маргарита Мелешкова, яка винайшла засіб, що допоможе очистити ґрунт від нафтопродуктів після виливів. Також студентка STEM is FEM Марія Калініченко виступала з промовою на V Українському жіночому конгресі.

Ми дізналися у викладачів та працівників STEM is FEM: чому вони вирішили зробити безкоштовне навчання для дівчат у сфері будівництва.

– Після початку повномасштабного вторгнення росії в Україну в лютому ми були вимушені змінити всі наші плани функціонування STEM is FEM на 2022 рік, бо у нас було багато офлайн-планів, і загалом було незрозуміло, як все буде розвиватися. Коли ми трошки відновилися, то зрозуміли, що маємо далі допомагати своєму комьюніті, зокрема повернулися до тих проєктів, над якими працювали раніше, одним з них й був проєкт «Урбаністика», – пояснює співорганізаторка проєкту STEM is FEM Єлизавета Коренко (на фото).

Крім того, каже героїня, дівчата в Україні постійно просили розглянути саме такий напрямок для розвитку.

– З початком повномасштабного вторгнення ми всі бачили масштаби руйнувань і розуміли, що далі вони будуть ще більші. Відповідно, й потреби у відновленні будуть ще більшими, – каже Єлизавета Коренко.

Попри постійні руйнування, до організації вже на початку весни 2022 року почали надходити запити про відновлення міст.

eprasa.pl 6ec267d1e4

Як війна може трансформувати українські міста до інклюзивності

На жаль, далеко не всі українські міста є пристосованими до людей з особливими потребами – відсутність пандусів чи непродумані сходові клітки, і щодня з такою реальністю стикаються мільйони людей. Війна особливо гостро дала це відчути: маючи поруч сусіда-терориста – вкрай важливо бути мобільним для людей з обмеженими можливостями.

– Ми не вважаємо правильним говорити, що війна може принести будь-який позитив. Ні, війна не приносить нам жодного позитиву: гинуть люди, а це найголовніше, що в нас є. Втім, відновлюючись після війни, треба розглядати ситуацію в контексті тих можливостей, які ця ситуація нам дає. А це можливість робити наші міста кращими, ніж вони були до того. Це складний баланс між тим, щоб відновити міста такими самими, як вони були до руйнування, і тим, щоб оновити їх у відновленні, знайти нові форми. Але, дивлячись на це раціонально, ми розуміємо, що українські міста є достатньо неінклюзивними і наша інфраструктура має достатню кількість проблем, – розмірковує голова освітнього проєкту.

Серед основних проблем вона виділяє наступні: відсутність інклюзії, доступності та безбар'єрності, неекологічність, застаріла інфраструктура. В більшості чимало з цього було зведено ще за часів СРСР, коли про комфорт для людей з особливими потребами не думали.

– Ми вважаємо, що треба працювати над цим питанням вже тепер, навіть коли військові дії ще не закінчилися. Ми налаштовані думати про життя після перемоги вже зараз, – зазначає Єлизавета Коренко.

Як реалізується проєкт

Через повномасштабне вторгнення чимало дітей та молоді зараз перебуває закордоном з міркувань безпеки. Юному поколінню закордоном та безпосередньо в країні важливо відчути зв'язок з майбутнім їхньої країни та бачити своє місце в ньому, вважають в навчальному центрі.

Проєкт «Урбаністика» для дівчат реалізували з підтримкою програми «Мріємо і діємо». Долучитися до навчання змогли дівчата віком від 15 і до 22 років.

– Так чи інакше всі дівчата нашого курсу будуть залучені до відновлення країни. Хтось в ролі урбаністок, хтось в ролі волонтерок, хтось в ролі інших спеціалісток. Але вони всі напрочуд зацікавлені цією темою. Найкращі проєкти, які дівчата розроблять на нашому курсі, втілять в життя – і сподіваємось, що вони покращать життя декількох місцевих громад України. І ці громади отримають новий цікавий громадський простір, – впевнена організаторка STEM is FEM.

Для участі у програмі було відібрано 50 дівчат. Серед них і ті, хто в Україні, і ті, хто зараз перебуває поза її межами. Навчання проходить онлайн – дівчата зустрічаються з лекторками, які розповідають їм про різні напрямки, різні елементи урбаністики.

– Урбаністика – це комплексна системна наука. Наука про те, як живе місто загалом, про його розвиток. Тобто тут і архітектурні моменти, і соціальні, і економічні, і юридичні, і екологічні, – наголошує очільниця STEM is FEM.

Спікерками для студенток стали: архітекторка Аліна Марковска, урбаністка, амбасадорка інклюзивних міст Мілота Сідорова, Оділь Дек – французька архітекторка, урбаністка та засновниця архітектурної школи ConfluenceInstitute та інші.

Проєкти відбудови

Студентки мають практичні заняття з тренерками, де вони разом працюють над своїми проєктами. Всі учасниці мали можливість обрати локацію для реалізації свого проєкту в трьох містах: Ічня (Чернігівська область), Охтирка чи Тростянець (Сумська область). Дівчат поділили на групи, і кожна команда учениць обрала для себе одну з трьох локацій. Зараз вони працюють над розробкою проєкту для міста разом зі своїми менторками.

Заключним етапом для студенток стане презентація їхніх проєктів. Кожна учасниця продемонструє журі свою роботу, над якою вона працювала по одній з трьох локацій. Журі відбере з проєктів найкращі десять ідей, а дівчата отримають призи.

8.

eprasa.pl 6ec267d1e4

Анонс навчання для дівчат

Нагороди будуть різні: графічний планшет, ноутбук, навчальна стипендія тощо. Після визначення та нагородження переможців організація працюватиме над втіленням цих проєктів в життя.

За словами Єлизавети Коренко, зараз ГО підтримує контакти з обраними громадами – планують долучити й донорів та меценатів для втілення ідей учасниць в життя.

Таку можливість матимуть тільки найкращі проєкти.

Експертне журі складається з українських та міжнародних експертів. Найкращі ідеї дівчат доопрацюють професіонали. Очільниця організації пояснює, що чотири місяці навчання не роблять з людини професійного урбаніста чи архітектора, однак можуть спрямувати її у задане русло. Крім того, учасниці курсу можуть запропонувати містам нові ідеї, побачать місто іншими очами.

Про навчання з перших вуст

Ми поговорили також із однією зі студенток курсу, Наталією. Дівчині 21 рік, вона родом з Ужгорода. До повномасштабної війни юнка навчалася у Львівській політехніці на кафедрі «Архітектура та містобудування». Наталя має особливий зв'язок зі Львовом – каже, що за час навчання він став її другим рідним домом. Дівчина вивчала архітектуру, писала наукові роботи, брала участь в програмі Erasmus та загалом мала насичене студентське життя до 24 лютого. Зараз, каже Наталя, все змінилося.

Студентка курсу Наталія

В STEM студентка потрапила, адже їй були до вподоби цінності та культура спільноти STEM is FEM. Познайомилася з ГО Наталя ще в Ужгороді, коли бачила, які проєкти втілюють випускниці курсів, втім раніше організатори основні зусилля скеровували на підлітків. З початком війни вікову категорію розширили, тож Наталя вирішила спробувати свої сили та пройшла відбір.

– Моя мета була навчатися, і я дізналася дуже багато. Цей досвід можу порівняти з навчанням за обміном. Це неформальна освіта, це висока залученість викладачів та студентів, це цікаві лекції. Я хочу, звісно ж, отримати фінальний проєкт, спробувати втілити урбаністичну реконструкцію міста, яке нам подали. Це дуже мотивує, коли ти бачиш реальну ситуацію у зруйнованій Охтирці та розумієш, що саме твій проєкт може стати майбутнім рішенням. Це одна з головних причин чому я тут, – розповідає Наталя.

Дівчина працює разом із напарницею над власним проєктом, вони обрали місто Ічню, яке перебувало під російською окупацією. Дівчата хочуть відновити у громаді парк, який зруйнували росіяни, це має бути своєрідна відпочинкова зона. В проєкт учасниці запланували вкласти меморіальний підтекст. На думку Наталі, важливо не лише відновити місто, але й зробити так, щоб люди пам'ятали про ціну свободи кожного клаптика землі:

– Ми робимо певний меморіальний підтекст – це будуть статуї, які будуть розкидані по всьому парку. Важливо, щоб люди не забували про минуле.

Руйнація гендерних стереотипів

В Україні зараз трансформується ціле суспільство. Так склалося, що разом із війною, яка принесла невимовне горе, українці творять нову націю, що кладе кінець радянщині та нав'язаній нею системі, зокрема і про гендерну обмеженість. Сьогодні жінки в Україні займають все більше керівних посад, очолюють наукові експедиції, виграють спортивні конкурси та боронять кордон. Покоління Наталі увійде в історію як ті, хто поклали кінець і стереотипам про жіночу роль у суспільстві.

– Перш за все скажу як жінка, багато де мені приходиться прикладати вдвічі більше зусиль, щоб отримати таку ж повагу, як мої колеги-чоловіки. Мені здається, коли середовище, в якому ми живемо і працюємо, буде більш урізноманітнене жінками – тоді не буде цього тиску. Дуже важливо, щоб жінки брали активну участь у відбудові країни й прийнятті важливих рішень. Жінки мають візію, яка часто відрізняється від чоловічої. Є проблеми, з якими стикаються тільки чоловіки, а є проблеми, з якими стикаються тільки жінки, – розмірковує Наталя.

Своє майбутнє Наталя бачить в урбаністиці – дівчина хоче допомогти відбудовувати міста й займатися тим, що вподобала її душа. ●

Більше про проєкти STEM is FEM читайте на сторінці facebook.com/STEMisFEM

eprasa.pl 6ec267d1e4

ГРОМАДА

Анна ВІННИЦЬКА
Фото з архіву героїв статті

«Ваша допомога сильніша за будь-яку зброю»

Син і батько – Данило та Зенон Довгані з Кошаліна – з перших днів повномасштабної війни допомагають Україні, зокрема військовим, роблячи те, що вміють найкраще: скуповують старі автомобілі, ремонтують їх у власній автомайстерні, а потім перевозять в Україну. Наразі відремонтовано 75 чи 76 автомашин – Данило не пам'ятає точної цифри, натомість в Україну він перегнав вже більше ніж 80 автівок.

Данило понад десять років тому отримав від батька авторемонтну майстерню, у минулому родина теж займалася прокатом автомобілів, тому, коли почалася повномасштабна війна, Данило одразу почав допомагати тим, хто цього потребує в Україні, використовуючи машини. На сьогодні завдяки фонду «Be a Hero» («Будь героєм»), з яким він співпрацює від квітня минулого року, Данило купує старі авто, ремонтує їх і переганяє в Україну, де машини використовують і військові. Цими ж автівками доставляють в Україну гуманітарну допомогу. Фонд «Be a Hero» співпрацює з організаціями в різних містах: Львові, Запоріжжі, Києві та інших. Координує цю діяльність Марта Малецька, співзасновниця фонду, яка займається передачею допомоги в Україну.

Перш ніж син з батьком почали ремонтувати машини, у перші дні війни Данило разом зі своїм товаришем кожного тижня їздив на український кордон, звідки забирав біженок з дітьми та розвозив їх у різні місця Польщі, серед яких і Кошалін.

– Це було другого чи третього дня війни, коли ми разом з товаришем уперше поїхали на кордон. Згодом організували збір коштів, щоб й у такий спосіб допомагати тим, хто цього потребує. Це тривало чотири чи п'ять тижнів. Потім я вийшов на фонд «Be a Hero», з яким співпрацюю до цього дня. З Мартою Малецькою був знайомий мій товариш Дарек, з яким ми разом їздимо в Україну, – розповідає Данило.

На початку їх було двоє – Данило та Дарек. Перші поїздки втомлювали, оскільки бувало, що вони виїжджали в п'ятницю після роботи, а поверталися в понеділок зранку, щоб Дарек встиг на роботу. Тоді потрібно було розвозити утікачів від війни у різні місцевості по всій Польщі. Після місяця Данило запитав батька, чи не поїхав би він з ними на кордон, і Зенон Довгань, не задумуючись, одразу погодився.

Зараз Данило шукає на Помор'ї або у всій Польщі старі машини. Їх купує фонд «Be a Hero», а згодом їх ремонтують у майстерні Данила, перефарбовують у маскувальні кольори, й Данило з батьком везуть автівки в Україну для військових. Ремонтом машин безкоштовно займаються працівники автомайстерні Данила й роблять це дуже швидко – як правило, машину купують на початку тижня, а наприкінці вже везуть в Україну. На початку війни бувало, однак, що протягом самих лише вихідних ремонтували аж кілька машин. Як каже Данило, потреба в автомобілях є такою великою, що все потрібно робити дуже швидко й тут немає місця на затягування часу.

– Усі машини передаємо в добрі руки – деякі з них використовують на фронті, інші під час евакуації населення, ще

іншими доставляють необхідні продукти у важкодоступні місця. Перед тим, як машина поїде в Україну, ми вже точно знаємо, як її будуть застосовувати, – розповідає Данило.

Зараз з Кошаліна кожного тижня відправляється машина – якщо не їде сам Данило або його батько, то інші хлопці доставляють автівку до Прушкова, де розташовано штаб фонду «Be a Hero», а звідси волонтери фонду передають її далі в Україну. Дуже часто цими автомобілями перевозять теж запчастини, яких потребують в Україні, чи допомогу інших організацій, наприклад, кошалінської «Майстерні». Пошуком запчастин також займається Данило.

– Фонд «Be a Hero» широко допомагає Україні, починаючи від цивільного населення, лікарень і завершуючи військовими. Здається, що немає сфери, де не діяв би фонд «Be a Hero». З огляду на те, що в мене більше контактів з військовими частинами, я займаюся доставкою машин та всього того, що потрібно воїнам: продукти тривалого зберігання, зокрема консерви, печиво, кава, чай тощо. Також роздобуваю парафін для окопних свічок чи каремати. Це те, що найбільш потрібно. Однак, коли мешканці Кошаліна приносять інші продукти, ми їх доставляємо на склад фонду в Прушкові, а згодом «Be a Hero» передає це в Україну для тих, хто цього потребує, – ділиться Данило.

Досі Данило з паном Зеноном доставляли автомобілі до Львова, Києва, Черкас, Запоріжжя та сусідніх містечок. Позаяк маршрути повторюються, задля безпеки розголошувати їх не можна. Остання поїздка пана Зенона була до Запоріжжя, звідки він поїхав до Києва, а потім до Бучі, де спілкувався з її мешканцями. Там одна старша жінка говорила: «Це наша Україна, й ми загинемо, а не залишимо її». Пан Зенон і дотепер вражений неймовірною наполегливістю у відбудові знищених міст та сіл уже сьогодні. Він розповідає, що мешканці на ходу прибирають руйнування, щоб там надалі можна було жити. Коли ми розмовляли, то пан Зенон готувався знову їхати до Києва, куди, крім машини, віз ще запчастини. Син з батьком, сміючись, кажуть: «Зараз у нашому словнику не існує слово „важко". Усе це робимо заради нашої перемоги!»

Командир 24-ї окремої механізованої бригади імені короля Данила надіслав Данилові Довганю подяку за небайдужість та підтримку. «У той час, коли наша Батьківщина змушена виборювати свою незалежність та територіальну цілісність, військовослужбовці як ніколи потребують підтримки та розуміння. Завдяки Вашій допомозі ми здобудемо перемогу. Прийміть від нас слова щирої подяки за надану допомогу в скрутний для нашої Батьківщини час, й за добру справу нехай віддячить Вам Господь Бог своєю милістю, мирним і чистим небом над Вашою головою. Допомога, яку ми отримали від Вас, сильніша за будь-яку зброю». ●

eprasa.pl 6ec267d1e4

Павло ЛОЗА
Фото автора статті

Образ війни в медіа

Хоча війна в Україні триває значно довше, ніж 365 днів, український наратив лише зараз зміг домінувати у світовому інформаційному просторі. Через рік після повномасштабного нападу росії на Україну в будинку Народного дому в Перемишлі відбулася дискусія про образ війни в ЗМІ.

Зміна ставлення західних журналістів до війни

У дискусії участь узяли Петро Андрусечко, кореспондент «Ґазети Виборчої» в Україні, та Ігор Житка, який щодня готує в соцмережах звіт про найважливіші військово-економічні та політичні події, що впливають на хід бойових дій. Розмову модерувала журналістка радіо «TOKFM» Анна Ґмітерек-Заблоцька.

Як зазначив Петро Андрусечко, який також є автором матеріалів для нашого видання, перше помітне зацікавлення західних ЗМІ тим, що відбувається в Україні, з'явилося на початку 2021 року. Наприкінці 2021-го туди масово почали приїжджати кореспонденти закордонних станцій.

– Раптом з України почали передавати дуже багато інформації. Крім того, в прямий ефір виходили телевізійники з передової, чого раніше ми не спостерігали, – розповів Петро Андрусечко.

Значне залучення в тему війни іноземних медіа, зокрема фінансове, бачимо на прикладі найбільшого німецького комерційного телебачення RTL. Тільки за пів року проживання своїх працівників у київському готелі воно заплатило пів мільйона євро.

– Навіть польські ЗМІ не можуть конкурувати з бюджетом інших іноземних медіа. Найбільші західні медіа в Україні – це часто великі команди з десятка людей. Це журналісти, перекладачі, фіксатори та українські працівники, зокрема журналісти, а також водії та охоронці, – перерахував Петро Андрусечко. Він додав, що на початку війни, порівняно з попередніми роками, відбулася певна зміна.

– Українські журналісти вимагали, щоб, як і співробітники західних станцій, вони також були зазначені серед співавторів матеріалів. Раніше цього не було, – додав кореспондент «Ґазети Виборчої».

Також, як сказав Петро, змінився підхід до того, щоб показати хто є хто.

– У 2014 році американський журналіст, підійшовши до української бази, оточеної росіянами, спитав мене: «Хто тут є хто?» Тоді західні ЗМІ вважали, що не можуть писати про росіян, оскільки ті не мають нашивок, щоб їх ідентифікувати. Тепер це змінилося, тепер повідомлення зовсім інші, – додав він.

Про те, що не всі в Польщі добре обізнані з ситуацією в Україні, сказав Ігор Житка.

– У мене самого є коло друзів, які не до кінця розуміли, що відбулося з Кримом і Донбасом. Вони повторювали низку тез російської пропаганди. Не розуміли ситуації й через те, що не знають української мови, – наголосив Ігор Житка, пояснюючи необхідність щоденної публікації підсумків у соцмережах. Він сам, збираючи інформацію, користується українськими, західними, а також польськими джерелами.

Дезінформація ЗМІ

Іноді дезінформація пов'язана з поспіхом медіа, коли журналісти подають неперевірену інформацію, щоб бути першими. Через кілька годин з'ясовується, що чогось зовсім не було або виглядало інакше.

– Звичайно, це проблема, яка пов'язана з особливістю онлайн-медіа, де враховується кількість відвідувань сайту та соціальних мереж, – уважає Петро Андрусечко, який сам перестав користуватися соцмережами, висвітлюючи події.

– Мені здається, що найважливішим є не так показати себе на війні, як те, що відбувається, – зазначає кореспондент. – Я думаю, що на першому місці має бути герой, а не журналіст, який повинен бути неупередженим. Емоції героїв важливіші за особисті.

Ігор Житка має свої спостереження щодо соцмереж. Він використовує їх для написання своїх щоденних підсумків.

– Після року війни інформаційна екосистема трохи впорядкувалася. Уже відомо кому можна довіряти, а кого остерігатися, хоча деякі з журналістів мають цікаву інформацію, – каже українець, який для своїх щоденних звітів найчастіше використовує Телеграм.

Зараз Телеграм досить популярний в Україні: навіть окремі бригади мають там свої акаунти, завдяки чому журналісти можуть мати більше інформації, порівняно з тією, що надає Генеральний штаб. Також журналісти у Телеграмі стежать за розповідями «іншої сторони», що дає їм повну картину ситуації.

Теми-табу та безпека

Ігор Житка зізнається: під час написання звітів не раз виникала дилема: що варто публікувати. Одна справа – достовірність інформації, але інша – хто може її використати.

– У мене є такі дилеми. Чи варто, наприклад, ігнорувати повідомлення української сторони щодо постачання зброї чи ні, – зауважив Ігор Житка. Це пов'язано з тим, що в мережах часто пишуть представники влади чи силових структур, що є способом тиску на союзників з метою прискорення поставок зброї.

– Також триває інформаційна війна. Кожна країна має свою, скажімо так, «пропаганду». І кожна країна повинна мати свою інформаційну політику. Проте як журналіст я не зобов'язаний брати участь у цьому. Наше завдання – бути максимально об'єктивними, – додав кореспондент «Ґазети Виборчої». Як він зазначив, є й такі теми-табу, про які ЗМІ не повідомляють. Особливо це стосується українських втрат.

– Українські втрати теж певно значні, бо це тотальна війна. Але офіційно дані про втрати особового складу ЗСУ є службовою інформацією, – повідомив журналіст.

eprasa.pl 6ec267d1e4

Також це стосується фотографування дислокації українських сил, кількості військових на тій чи іншій ділянці та того, яке в них озброєння.

– Це стосувалося й Офісу президента. У перші дні війни я з представниками інших ЗМІ був у президента Зеленського. Читачеві було б дуже цікаво почитати, якою фортецею тоді став палац, скільки блокпостів довелося пройти, що там були завали мін висотою в півтора метра. Для газетного звіту опис місця додав би драматизму. Однак, коли росіяни були під Києвом, коли в місті діяли диверсійні групи, я не міг дати опис з місця цієї зустрічі, – розповів Петро Андрусечко.

Кореспондент додав: досі діє правило, що до завершення пресконференції з президентом місце чи інші деталі, які б дозволили визначити місце зустрічі, не розголошуються.

Тим часом Ігор Житка вважає, що найбільша небезпека, окрім професійно підготовлених «фейкових новин», полягає в очікуванні читачами певної інформації. Це можна було спостерігати, коли обговорювалася тема передачі F-16, коли в українських ЗМІ з'явилася інформація про те, що Польща, а згодом і Нідерланди відправляють в Україну літаки.

– Вписування інформації в наші тези, наші очікування – це дуже велика загроза, – підкреслив учасник дискусії.

Фото з місця злочину

Учасники розмови зауважили, що тема війни також стала дуже клікабельною, тому портали дають інформацію з назвами, на які читачі мають звернути увагу, щоб люди заглядали в статті. Це, звичайно, перетворюється на рекламу.

– Я вже не борюся з тим, що редакція змінить назву моєї статті на зовсім іншу. Не зовсім сприймаю це, але якщо це спонукає більше людей читати зміст, то, можливо, так і краще, – зазначає журналіст. За його словами, загальна медіаполітика, яку нав'язують інтернет і соцмережі, полягає в тому, що матеріал має не одну назву. На сайті їх кілька разів змінюють, щоб ще хтось подивився.

– Громадські медіа, які народилися декілька років тому, сьогодні мають шанс бути більш об'єктивними. Цей напрям не має «кайданів», пов'язаних з комерціалізацією. Тому що, коли журналістика намагається злитися з маркетингом, важливою стає кількість кліків, а не зміст, – уважає Ігор Житка.

Ще одна дилема ЗМІ, яка виникла під час війни в Україні, – демонстрація фотографій.

– Не у Фейсбуці, але в Телеграмі є фотографії місць тортур, фотографії останків людей. І це те, що не можна показувати адресатам, – зауважує Ігор Житка, який професійно займається зв'язками з громадськістю та маркетингом. Він ставить собі завдання створити об'єктивну картину цілого дня на фронті, в Україні та в світі, щоб читач міг зробити з цього якийсь об'єктивний висновок.

– Колись це була роль журналістів. Журналіст мав бути очима та вухами там, де не може бути читач, – сказав українець і наголосив, що не треба показувати жорстоких фото. – Серед кадрів з Бучі є рука вбитої жінки. Такого зображення достатньо, щоб передати емоцію.

Петро Андрусечко також торкнувся питання публікації жорстоких фотографій і описів. За його словами, в редакції, де він працює, обговорювали питання фото з Бучі, на яких зображено вбитих на вулиці. Багато західних редакцій вирішили, що треба все показувати.

– Справа була в тому, щоб люди бачили масштаби злочину. Треба теж пам'ятати, що все відбувалося в умовах російської пропаганди, яка применшувала масштаби злочину, навіть говорила, що він вигаданий, – сказав кореспондент.

Це, як зазначив журналіст, величезна зміна порівняно з попередніми роками.

– Коли у 2014 році я був на місці збиття малайзійського рейсу MH-17, то надіслав до редакції фотографії, які потім цензурувалися. І я тоді не надсилав фотографії тіл, а лише мішки з останками та рятівників. У 2022 році редакція вирішила, що ми будемо публікувати фото чутливого характеру. На мій погляд, це рішення є виправданим, тому що треба донести до відома людей, що сталося, – розповів журналіст.

Присутні в Народному домі також порушили питання щодо іміджу Володимира Зеленського в ЗМІ та критики президента. Петро Андрусечко розказав, що сьогодні отримати інтерв'ю із Зеленським для іноземних ЗМІ майже неможливо. Зараз в Офісі президента обирають: з ким спілкуватиметься Володимир Зеленський, і кожна редакція підлаштовується.

Що стосується українських медіа, то, за словами журналіста, сьогоднішня ситуація не дозволяє відкрито критикувати президента.

– Це виходить із розуміння ситуації. У політичному середовищі досягнуто консенсусу не воювати між собою. Критика поки що лише в соцмережах, – зазначив Петро Андрусечко. Як він зауважив, сам воєнний стан уводить обмеження на роботу ЗМІ, про що говорять журналісти в Україні.

– Думаю, що після війни настане період зведення рахунків за те, що було покинуто і що не зроблено. Буде «спекотно», – зазначив Петро Андрусечко.

– В Україні дуже добре розвинений жанр журналістського розслідування. Після війни в них буде право сказати: «перевіряю», – додав Ігор Житка. ●

eprasa.pl 6ec267d1e4

АНАЛІТИКА

Григорій СПОДАРИК

Час тимчасових рішень минув

В Українському домі у Варшаві відбулася презентація звіту «Польська школа допомоги», в якому експерти досліджують процес прийняття в 2022 році біженців з України. Вони підкреслюють, що створені нашвидкоруч механізми будуть працювати й у наступні роки, тому потрібен постійний аналіз та необхідні зміни.

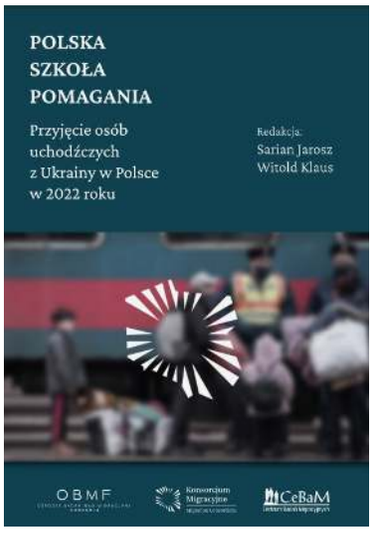

Звіт підготував Міграційний консорціум, зокрема громадські активісти Саріян Ярош і Вітольд Клаус. Загалом у документі зазначено, що 2022 рік минув під знаком неймовірної солідарності з боку польського суспільства. Водночас не завжди підкреслюється, що особливо активну участь виявили українські мігранти та представники української нацменшини. Це вони часто надавали першу підтримку – хоча б через перекладацькі послуги, найкраще розпізнавали потреби біженців і допомагали їх задовільнити. Про цю роль Народного дому в Перемишлі та меншинних осередків у інших регіонах говорила керівниця Українського дому й голова Фонду «Наш вибір» Мирослава Керик. Вона зауважила, що меншина в підтримці співвітчизників є активною від початку війни, тобто від 2014 року. Мирослава Керик відзначила також, що 40% тих, хто надавав допомогу біженцям, становили українці, які до війни жили в Польщі. Вона підкреслила, що усвідомлення приналежності до українського народу призводить до того, що ці люди надалі, вже після року повномасштабного вторгнення, є активними. «Попри втому й вигорання в них надалі є почуття обов'язку щодо своїх співгромадян», – наголосила Мирослава Керик.

Серед довгострокових викликів вона вказала на проблему фінансування. Зокрема, через його брак багато організацій уже повернулися до своєї первісної діяльності й не допомагають біженцям. «Є також значне вигорання в середовищі активістів та потреба в створенні цілісної програми щодо їхньої підтримки з боку центральної влади. Ідеться про те, щоб частину обов'язків, які взяли на себе організації, перебрала на себе влада», – сказала Мирослава Керик. Вона зауважила також, що зосередження на українцях призвело до того, що менше зацікавлення було скеровано на інші групи, які також потребують підтримки, як-от громада білорусів у Польщі.

– Час тимчасових рішень уже минув, і тепер ми повинні думати про довгострокові дії, – зі свого боку наголосив співавтор звіту Вітольд Клаус. Він вважає, що правильний підхід до системи – це постійна оцінка дій, пов'язаних з допомогою, та пристосування їх до актуальних потреб. «Не може бути так, що ми спланує мо якусь дію, і вона упродовж двох років не зміниться», – зазначив Вітольд Клаус про суть нового підходу. За його словами, також потрібен обмін досвідом між організаціями, що допомагають, хоча б для того, щоб не повторювати помилок, які хтось уже зробив. Це теж допоможе знизити втому, що впродовж року з'явилася майже у всіх.

Автори звіту у своїх рекомендаціях звертають увагу на кілька ключових питань. Зокрема, вони не підтримують планів польського уряду щодо введення оплати для біженців у пунктах тимчасового проживання. На думку Вітольда Клауса, біженці не повинні мати таке додаткове обтяження, до того ж їх постійно потрібно заохочувати до незалежності. Тут і з'являється наступний елемент – внутрішнє переміщення. Утікачі від війни потрапляють переважно у великі міста, що вже переповнені. Водночас не використано можливості, які мають менші осередки. Там є житло, можливість освіти для дітей, хоча часто немає праці. Тому Вітольд Клаус переконував, що такі переміщення мають відбуватися після консультації з місцевими органами й, головне, мають бути добровільними. Відомо, що уряд працює над розв'язанням проблем у цьому напрямі, але досі нічого не відомо про подробиці. Ще один виклик, котрий було згадано, становить інтеграція, але така, яка допомагає гостям віднайти себе в новому суспільстві. Тому експерти вважають, що органи місцевого самоврядування повинні розробити свої інтеграційні політики. Треба також змінити ситуацію щодо доступу до таких послуг для біженців, як житло й освіта дітей. Тут вказано, що система має дати впевненість, що кожна дитина буде охоплена навчанням, якщо не польським, то українським в онлайн-форматі. «Треба вислухати думку біженців про їхні потреби, співпрацювати й разом шукати розв'язання», – сказав Вітольд Клаус про загальну філософію надання підтримки. У цьому блоці заходів треба також протидіяти антиукраїнським настроям та акціям, показувати їхній фейковий характер. Минулий рік показав також необхідність співпраці різних суб'єктів: органів самоврядування, неурядових організацій, уряду тощо. Вони мають ставитися одне до одного як до партнерів, без втручання чи перекладання завдань. Урешті підтримка потрібна також й особам, які працюють над наданням допомоги. «Це найважливіший складник, якщо вони підуть, ми залишимося ні з чим», – підкреслив Вітольд Клаус. Це тим більше важливо, бо цим часто займаються самі біженці. Допомога їм потрібна, бо тут вони активно залучені в роботу, але й постійно обтяжені подіями в Україні.

Другий з упорядників звіту Саріян Ярош звернув увагу на дуже плідну, чого мало хто сподівався, співпрацю з бізнесом. Активність фірм особливо була помітна у випадку тимчасових центрів прийняття біженців. Тут реагування на потреби було миттєвим і без зайвої бюрократії, а партнерами часто ставали дуже добре обізнані в ситуації неурядові організації. Що важливо: в цій активності проявили себе такі потужні гравці, як Google, Ikea чи Microsoft. Співпраця з бізнесом важлива й тому, що він може реагувати, звертаючи увагу на осіб чи явища, яких не помічає, наприклад, державна адміністрація.

Повний звіт «Польська школа допомоги» доступний на сайті: konsorcjum.org.pl. ●

eprasa.pl 6ec267d1e4

ГРОМАДА

Орест ЛОПАТА
Фото з архіву героя статті

Українці в Кракові не опускають рук

Роман Любінецький – колишній голова та багатолітній активіст краківського гуртка Об'єднання українців у Польщі. Декілька років тому йому випала сумна доля – через нестачу фінансування довелося віддати місту домівку ОУП. У давніших роках український Краків був активно присутній у громадському житті: була домівка, у приміщеннях Фонду св. Володимира, яким керував професор Володимир Мокрий, були і книгарня, і ресторан, була розписана Юрієм Новосільським каплиця. Однак українська громада Кракова, не чекаючи на підтримку ззовні, не опускає рук. Роман Любінецький, як чинний голова Ревізійної комісії місцевого гуртка ОУП, розповідає про діяльність краків'ян та ділиться своїми враженнями щодо переходу календаря УГКЦ в Польщі на новий стиль.

Ситуація ОУП у Кракові

За час, що минув, багато змінилося в нашому місті. Фонд св. Володимира ще існує, проте має тільки ресторан на вул. Ґродській. Голова фонду професор Володимир Мокрий зараз менш активний у громадській сфері – він вийшов на пенсію, у нього сімейні проблеми. У дотеперішніх приміщеннях у Кракові, що були розташовані на вул. Канонічній, уже немає Фонду св. Володимира й, на жаль, української книгарні. Це сталося внаслідок того, що краківська римо-католицька церква не продовжила договір терміном на 25 років про оренду приміщень, що їх займав фонд.

Краківський гурток ОУП упродовж минулих років орендував у різних місцях Кракова приміщення чотирьох домівок. Остання наша домівка була на вул. Паулінській. Не були ми, як громада, спроможні сплачувати за оренду приміщення, що зростала з кожним роком. Бібліотеку, що зберігалася в нашій колишній домівці, ми передали до української школи в Перемишлі. До 2013 року, коли я був головою краківського гуртка ОУП, нам не вдалося домовитися з місцевим парохом про те, щоб користуватися церковними приміщеннями для громадських потреб. Там у підвалі є місця лише для 40-50 людей.

Влада Кракова декілька років тому пропонувала нам утворити в місті «Слов'янський дім», в якому своє місце знайшли б українці, білоруси та росіяни, але на сьогодні ця ідея силою обставин та війни в Україні не має сенсу.

Отже, наразі наша українська нацменшинна громада не має своєї домівки для проведення зустрічей.

Що робить краківське ОУП

Гурток Об'єднання сьогодні очолює Андрій Олійник. Краківську громаду могли б поповнити мігранти з України, яких тут дуже багато. За статистичними даними, у Кракові їх може бути навіть 100 тисяч осіб. На жаль, нам наразі не вдалося встановити з ними тісний контакт. Можна тут цитувати слова польського рок-колективу: «Такі самі, однак стіна між нами» («Tacy sami, jednak ściana między nami»). Робимо, однак, усе можливе, що під силу місцевому ОУП.

Насамперед треба згадати про другий семестр іконописання, який ми провели. Нам відомо про те, що в Кракові мешкає близько 800 українських дітей, й саме для них був призначений цей проєкт.

Також ми сприяли збірці на потреби України та передачі з країн Західної Європи електрогенераторів.

12 березня провели шевченківський концерт в престижному місці Кракова, що неподалік Головного ринку, в приміщеннях Палацу Кшиштофори. Виконавці – наш церковний хор і два дитячі колективи.

Бачимо, що краківський гурток ОУП діє активно, незважаючи на всі негаразди, що їх приносить нинішній час.

Новий стиль УГКЦ у Польщі

1 вересня починається новий літургійно-церковний календар в УГКЦ у Польщі. Рішення про зміну календаря було ухвалено на засіданні в Перемишлі 7 – 15 липня 2022 р. Отже, з цього дня переходимо на григоріанський (новий) стиль. У дискусії про це я був прихильником переходу нашої церкви на новий стиль й на Соборі голосував за зміну календаря, бо ж нам треба зважати на події в сучасному світі. Додам, що 80% делегатів проголосувало за зміни. Ми сподіваємось, що Україна вчинить так само, на що вказують розмови, які чуємо в українських православних колах. ●

eprasa.pl 6ec267d1e4

РОЗМОВА

Нія НІКЕЛЬ
Фото надав герой статті

«Ми хотіли зламати стереотипи про українське вино»

Українець Андрій Коміссаров має справу з вином більше 30 років. Деякий час він був директором з продажів дистриб'юторських компаній, керував процесами виробництва та врешті-решт сам став співзасновником української виноробні Biologist. Партнером в цій справі йому запропонував стати ще один українець Ігор Петренко, який мав велике угіддя та виноградники в Київській області, а також орендовані в Одеській. Виноробня була заснована в 2018 році, але перші розливи сталися лише чотири роки тому. Зараз вина Biologist продаються й у Польщі, зокрема у Варшаві, Кракові, Вроцлаві.

– Ми не мали амбіцій виходити на міжнародні ринки, точніше мали, але в дуже далекій перспективі. Тепер же, через війну, нам довелось це зробити. По-перше, досить довгий час в Україні був сухий закон через початок війни. По-друге, наші колеги з виноробень мали рятувати життя і терміново евакуюватись. Наша головна винороб мешкала в Новій Каховці, їй потрібно було шукати нове помешкання, а нам – ресурси для підтримки колег, – ділиться Андрій Коміссаров.

В день початку війни чоловік перебував за кордоном, а його жінка на восьмому місяці вагітності, як і багато українок у той час, мала дві доби їхати за кермом авто, вивозячи чотирирічну доньку та своїх батьків. Місцем евакуації сім'я обрала Краків, адже тут їм одразу допомогли знайти житло на пів року.

В той час українські винороби відчували себе розгублено і не знали, чи виживуть їхні виноградники, бо щодня у професійних спільнотах приходили повідомлення про знищення чиїхось угідь та смерті колег з інших виноробень. Проте згодом все налагодилось. Бізнес продовжив існувати в Україні і з'явився в Європі. Вже зараз вино Андрія продається в Польщі, Литві, Німеччині та інших країнах. Чекає винороб і початку співпраці з Британією.

– Найцікавіша історія у нас сталась у Вроцлаві. Там один хлопець з Бразилії, що до війни жив пів року в Україні, відкрив винний заклад. Він куштував наше вино в Україні і був дуже приємно вражений. Сам нас тут знайшов і сказав, що хоче бачити наше вино в меню. До речі, персонал у нього в закладі український, – посміхається Андрій.

Продовжуючи розвивати бізнес, винороби не полишають допомоги Україні. З кожної пляшки 10% йде на підтримку ЗСУ, а в приватних ініціативах виноробня надає вино для почесних заходів вдячності волонтерам, військовим та діячам культури. Також компанія допомагає колегам, які служать зараз в ЗСУ, зокрема купівлею екіпіровки.

П'ять років для виноробні – це дуже мало, але за цей час вина вже отримали винагороди. Зокрема, на International Wine Challenge 2021 в Лондоні вино сорту Одеський Чорний 2019 отримало відзнаку як рекомендоване вино. А професійний дегустаційний конкурс Odessa Wine Week приніс одразу декілька нагород. На ньому всі чотири подані вина отримали медалі: Одеський Чорний 2019 і Ркацителі Оранж 2019 – «золото» і Мерло 2019 та Аліготе 2020 – «срібло».

Вино сорту Одеський Чорний є досить рідкісним і знайти його в Польщі можна лише у лінійці Biologist. Сам цей сорт був винайдений в Україні в 50-х роках одеським винним дослідним Інститутом виноградарства і виноробства імені В. Є. Таїрова та вирощується лише на території України. Вино з цього винограду має майже чорний колір і дуже насичений смак, який для когось віддає овочевими присмаками, для когось дубом, а для когось сливою.

– В Одеській області ми вирощуємо всі сорти нашої лінійки Biologist. Зараз це 30000 пляшок на рік, але, зважаючи на різкий ріст попиту на українське вино, скоріш за все нам доведеться збільшити наклад до 50000 пляшок. Більше, мабуть, не будемо робити, адже в такому об'ємі завжди постає питання вибору між якістю і кількістю, – розповідає винороб.

– В Київській області ми робимо біодинамічне вино. Це дуже молода, як для вина, технологія, і мало вивчена, їй всього 50 років. В її основі лежать місячні цикли та інші природні процеси. Такого вина робиться всього 500 пляшок і воно продається одразу на виноробні. Робити йому рекламу просто неможливо, оскільки наклад значно менший за кількість бажаючих його придбати. Також в Київській області розташована так звана «експериментальна лабораторія», де винороби шукають нові смаки вина та тестують виноградні лози, – продовжує Андрій Коміссаров.

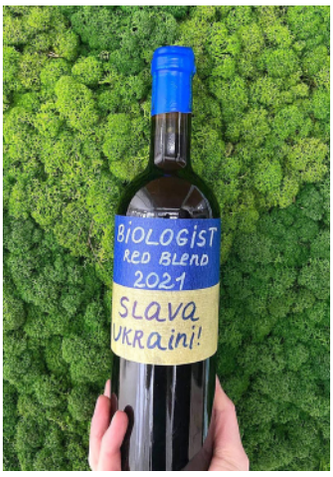

Українець тішиться тим, як сприймає його вино Європа, і каже, що його мета – зламати стереотипи про українське вино за кордоном. ●

eprasa.pl 6ec267d1e4

Павло ЛОЗА
Фото з фейсбук-сторінки
Дмитра Павличка

«Варшавський Шевченко» та Павличко

Сорок днів тому в Україні прощалися з поетом Дмитром Павличком, який помер наприкінці січня на 94-му році життя. Завдяки його клопотанню в центрі Варшави сьогодні маємо пам'ятник Тарасові Шевченку.

Пам'ятник Кобзарю в польській столиці стоїть за пів кілометра від варшавських Лазєнок. Деякі вважають, що це один з найгарніших пам'ятників поету. Саме туди кожного року під час шевченківських роковин приходять українці, що живуть у Варшаві, щоб покласти квіти і зачитати вірші Кобзаря.

«Варшавський Шевченко» був споруджений у березні 2002 року. Його встановлення профінансувало Об'єднання українців у Польщі на чолі з Мироном Кертичаком. Автором скульптури є український скульптор Анатолій Кущ, натомість автором п'єдесталу – польський архітектор Бальтазар Брукальський. Чи не найвагоміший внесок для встановлення та відкриття пам'ятника зробив саме тогочасний посол України в Польщі Дмитро Павличко. Спочатку була пропозиція поставити пам'ятник в іншому районі Варшави, але Павличко наполягав, що він обов'язково має бути на цьому місці. Його розташовано приблизно за пів кілометра від Посольства України. Також стараннями Павличка іменем Тараса Шевченка названо сквер, де стоїть пам'ятник.

Що стосується дипломатичної роботи, Павличко був послом України з 1999 до 2002 року. Українець мав виняткові заслуги щодо зміцнення польсько-українських взаємин. На час, коли він був у Варшаві, випала 10-та річниця проголошення незалежності України та десятиліття встановлення дипломатичних польсько-українських відносин. За його каденції роботу посольства було зосереджено, зокрема, на розробці документів, які стали основою для налагодження польсько-української співпраці на різних рівнях. Варто додати, що саме завдяки зусиллям Дмитра Павличка Посольство України отримало приміщення на алеї Шуха. У той час у Любліні теж було втілено ідею Богдана Осадчука – відкрито Європейський колегіум українських і польських університетів.

Теж треба згадати, що в Кракові за каденції Павличка на посаді посла було відновлено меморіальну дошку на будинку, в якому мешкав молодий Василь Стефаник, та встановлено пам'ятні знаки на могилах воїнів армії УНР, похованих у Любліні та Кракові. Тим часом у Горлицях (Малопольське воєводство) було відкрито музей-кімнату українському поетові Богдану-Ігорю Антоничу. До речі, Павличко був одним з популяризаторів його творчості.

Дмитро Павличко переклав українською мовою низку польських поетів, зокрема Ярослава Івашкевича. Презентація українського перекладу збірки віршів Івашкевича «Вежі» відбулась у 2018 році у Варшаві. Павличку вдалося видати антологію «50 польських поетів» (2000 рік), повернувши до українських читачів творчість польських митців, заборонених радянською цензурою.

Вірші Павличка також було перекладено та видано в Польщі. У 1980 році з'явився переклад збірки поезій «Istota rzeczy i inne wiersze», у 1989 році вийшла поетична збірка «Tajemnica twojej twarzy», а у 2002-му – двомовна збірка поезій «Naparstek/Наперсток».

Він був також ініціатором польських публікацій інших українських поетів. Тут варто згадати його співпрацю з представником української громади в Польщі Антіном Середницьким. Завдяки цій співпраці в «Українському календарі» публікували твори шістдесятників. Щорічник від 1961 до 1988 року видавало Українське суспільно-культурне товариство у Варшаві, а його редактором був Антін Середницький.

Наприкінці каденції Павличка як посла України в Польщі 27 листопада 2001 року президент Польщі Александер Кваснєвський вручив йому державну нагороду – Командорський хрест із зіркою ордена за «Заслуги перед Польщею». У травні 2002 року за поданням тодішнього завідувача кафедри варшавської україністики професора Степана Козака Дмитрові Павличку було присвоєно почесний титул Honoris causa Варшавського університету. У 2014 році президент Польщі Броніслав Коморовський нагородив Павличка «за визначні заслуги в популяризації польської культури, за культивування польських національних традицій» Командорським хрестом із зіркою ордену «Відродження Польщі». ●

eprasa.pl 6ec267d1e4

Марко ПОСТІВ-ЯРУГА

Змішане и сплянтане, але правду мож ищы найти

Продовження з попереднього номера

Мож повісти, же московского патріарха сотворил володар москвы, теперішний не єст вынятком. Першым, од 26 стичня 1589 рока, нибы то з *Божой милости* ***патриархом царствующаго града москвы и всеа Русии*** был дотеперішний московский митрополит, адже єп. Іов. московска митрополия існує од 1458 рока, товды одлучыла ся од киівской. Товдышня москва была престольным городом *великого княжества московского*, адже московіі, а володіл в ним князь борис годунов, котрого гнеска так як и путіна зовут царьом. До другого пасує стара російска пословиця: *Думал, не думал, царьом не будеш.* Історія знає неєдного лжецаря, але они вшыткы володіли барз коротко. Мож повісти, же князі москвы не лем митрополита выкрали з Києва, патріарха тіж. Почал о нього старати ся цар федір, який в 1586 році так долго під ключом в москві «гостил» Йоакима патріарха антіохейського (якый скорше был в Києві), аж тот погодил ся на створіня в москві нового патріархату. Діло завершыл в патріарха царгородского в 1589 році борис годунов, дипломатичныма стежками и золотом.

Повязаня московского патріарха з владом московіі єст барз старе, князі створили патріархат для своіх цілів, жебы нихто ззовні не міг мішати ся в внутрішні справы и жебы володарі москвы мали право вмішуваня ся во внутрішні справы іншых держав власно під претекстом церковного жытя. (москва до 1458 рока належала до митрополиі киівской, в москві киівский митрополита на постійно урядувал юж од рока 1328, в 1458 землі московіі, приналежащы до киівской митрополиі, гвошли під юрисдикцию новостворeной московской). Киівского митрополита підпорядкувано новопокликаному патріарсі Іовови, котрий яко митрополита не мал влады над іншыма митрополитами, а яко паріарха юж так.

московія за Петра І міцнішше звязала церковну владу з царскым престолом, од 1721 рока настал час російской імпериі и синодальной церкви. православном церквом в руской імпериі кєрувал *святейший правительствующий синод*, якого все очолял оберпрокуратор, а барз часто был ним дакий високо поставлений войсковий. Адже мож повісти, же 300 років минуло, а в росиі нич ся не змінило, прецін кирило єст патріархом и урядником. Завдякы революциі православна церков в росиі одышла од петровой синодальной системы заряду церквом и вернула до патріархату, але была міцно гонена през комуністів, монастырі перестали існувати, монахів и сьвященників погнано до колгоспів и совгоспів або на сибір. Нищыти церков перестал сталін, бо гітлер отворил му очы на тото, якы можливости дає церков. През армію генерала власова (то *русская освободительная армия* – роа), спілпрацюючу з німецкым вермахтом перешло 800 000 вояків, немало росиян служыло и в 29. waffen-grenadier-division der ss „rona" (russische Nr. 1). рона – то *русская освободительная народная армия*. сталін не міг нич не знати и о одновляных станицях православной церкви, прецін немало іх створено на землях занятых през німців, очывидно за іхнім дозволом. сталін зміркував, же більшу корыст може мати не з борбы з церквом, а з підпорядкуваня єй своі владі и воли. По розгромі нацискых німец православных єґомосьців и єпископів нихто юж не пересьлідував так жорстоко як скорше, сідили на двох стілцях, церковным и державным, и были форпочтом ссср, аджи далеко поза границями радяньского союзу.

Не дармо єден з російскых діячів повіл, же: *русский язык это вооруженная сила российской федерации, а православная вера московского патриархата это наша армия.* Обох видів зброі ужывали в мирных часах и всядываль, де лем існуют форпочты мп. Мовом и віром воювали не лем в Украіні, не лем в часах війны о Украіну. ●

Zjednoczenie Łemków uruchamia bezpośrednią pomoc dla osób uciekających przed wojną.

Konto do wpłat na pomoc

09 1240 5110 1111 0011 1189 0340

eprasa.pl 6ec267d1e4

«Я працюю на цвинтарі» – чорна комедія. Режисер: Олексій Тараненко. Сценарій: Павло Белянський, Олексій Тараненко. У головних ролях: Віталій Салій, Вікторія Городецька, Анна Іванова, Віктор Жданов. Виробництво: Україна, Польща. Тривалість: 100 хв.

Дарина ПОПІЛЬ

Життя крізь ауру смерті

Фільм «Я працюю на цвинтарі», знятий у копродукції України та Польщі, вийшов в широкий український прокат 15 вересня 2022 року. Себто у сам розпал повномасштабного вторгнення росії в Україну. На фестивальному полі дій прем'єра відбулась значно швидше – в Італії, на кінофестивалі FerraraFilmFestival 3 червня 2021 року. Фільм знятий за твором українського письменника Павла (Паштета) Белянського. Книга в оригіналі написана російською мовою і була перекладена на українську Романом Колядою. Павло Белянський – відомий блогер, який зараз захищає Україну у лавах ЗСУ.

Мій шлях до перегляду цієї кінострічки був довгим із декількох причин. Уже з самої назви стає зрозуміло, що тематика фільму непроста, сумна та пов'язана із смертю. У часи, коли щодня стикаємось із загибеллю цивільних і військових людей, часто близьких, рідних, знайомих, здавалось тривалий період недоречним ще й споглядати добровільно біль чужих осіб з телеекрану.

Послухавши та почитавши перші відгуки на стрічку, виникла ще одна причина відкласти кіно дещо на потім. Багато людей ділилося враженнями, що ніяка це не чорна комедія і такого жанру поки в Україні не вміють ще знімати. Я ж страшенно люблю фільми з таким гумором, тож дуже не хотілось розчаровуватись в українському кінопродукті цього типу.

Але часто у нашому житті певні речі просто очікують свого часу. Фільм «Я працюю на цвинтарі» дочекався мене, здавалось би, у дуже недоречний момент, а насправді – зовсім навпаки.

Декілька тижнів поспіль я носила у собі інформацію про загибель друга на війні, якою з певних причин не можна було ділитись на загал, не можна висловлювати співчуття рідним та близьким. Це було нестерпно важко, найгіршим же ж було те, що вперше довідавшись про смерть добре знайомої мені людини, я зовсім не могла плакати. Жодної сльозинки у мене не викотилось за ці сумні дні. А ж я зазвичай плачу навіть від зворушливих реклам.

І ось, певного вечора, я ввімкнула «Я працюю на цвинтарі» і поплила ріками смутку, подекуди тяжкого та гіркого, іноді світлого та з присмаком надії, поплила кадрами, де так багато показується і говориться про смерть, а насправді всіляко демонструється глядачам, яким неповторним є наше життя. І як важливо вміти проживати його на повну, навіть тоді, а може й особливо тоді, коли ти втратив близьку людину.

«Я працюю на цвинтарі» став для мене своєрідним катарсисом. Багато людей досі дискутують про доречність такої стрічки зараз і мають сумніви, як і я раніше, щодо того, чи варто переглядати таке ось кіно про смерть. Моя суб'єктивна відповідь така, що варто. Отож, поговоримо врешті про саму стрічку.

З перших хвилин знайомства з головним героєм Сашею (Віталій Салій) він викликає у нас певний дискомфорт, подекуди навіть роздратування. Саша – похмурий, незадоволений усім довкола, але насамперед собою. У минулому архітектор, тепер працівник бюро на цвинтарі, куди щодня приходять нові персонажі, щоб замовити своїм померлим близьким надгробні пам'ятники. Саша доволі різкий та байдужий до чужих сліз та горя. Не надто привітний він і до своєї доні Аліси (Анна Іванова), підлітки, що пробує нав'язати з ним контакт, а проте, поміж ними в повітрі висить щось недоказане, якась образа, як і поміж Сашею та його колишньою дружиною. Протягом розвитку сюжету ми постійно відчуватимемо, що у Саші сидить щось глибше, якась травма, яка заважає йому повноцінно жити та спробувати полюбити себе і своє життя. Наприкінці стрічки ми врешті збагнемо причину Сашиного болю.

Головний герой склеєний з різних, несхожих між собою клаптиків, як і сам фільм. Він бігає і курить, курить і бігає. Не любить, не вміє спілкуватись і працювати з людьми, але явно потерпає від браку спілкування і мучиться своєю самотністю. Він добре розуміє систему своєї праці, як у цвинтарному бізнесі крутяться гроші, вдало розпоряджається грошима в конвертах, роздає завдання різьбярам, має добрі стосунки з харизматичним директором Петровичем (Віктор Жданов). І в той же час його персонаж здається абсолютно розгубленим, непрактичним, непристосованим до звичайних буднів та реалій.

18.

eprasa.pl 6ec267d1e4

ІСТОРІЯ

Боґуслав СЛІВЕРСЬКИЙ,
професор Лодзького університету
Переклад з польської – Стефан Лашин

Олександр Камінський та його зв'язки з Україною (1903-1978)

120 років тому, 28 січня 1903 року, народився Олександр Камінський, скаутмайстер і професор педагогіки Лодзького університету. Про його дитинство відомо мало. Мати Яніна Камінська переїхала до Києва в 1905 році. Там він відвідував початкову школу. Брат матері був бухгалтером у банку в Києві, а інші його родичі працювали в маєтку поблизу цього міста. Батько помер 1911 року, тому Олександр залишив початкову школу, щоб допомагати матері. Влаштувався на роботу банківським помічником у Києві.

У 1914 році мати виїхала на Кавказ, до П'ятигорська, а через два роки Олександр переїхав з Києва до дядька в Умань, де влаштувався у нього банківським службовцем, поєднуючи роботу з навчанням у гімназії. В Умані, щоб розширити свої знання з історії Польщі, вступив до таємного товариства «Освіта», на яке впливало патріотичне товариство київської студентської молоді «Філарецiя».

Унаслідок війни за автономію України Умань кілька разів переходила з рук більшовиків до українців і навіть до польської армії під проводом Юзефа Пілсудського. У 1918 році Камінський приєднався до польського скаутського руху в Умані, а через рік став членом 1-ї скаутської дружини ім. Тадеуша Костюшка. З травня 1920 року керував гніздом в Умані, що складалося з чоловічої та жіночої дружин. До 1919 року скаутський рух очолював Станіслав Седлачек, скаутмайстер.

Після смерті дядька в 1920 році Камінський втратив дах над головою. Спочатку ним опікувались сусіди, потім потрапив до притулку для польських сиріт, а наприкінці перебування в Умані його взяв під опіку скаутський інструктор Оскар Жавроцький. У 1921 році Олександр вирішив поїхати з Оскаром до Варшави. Завдяки цьому він не тільки врятувався від репресій більшовиків проти польських скаутів у тій місцевості, але й у 1922 році зміг закінчити навчання в гімназії Казимира Кульвєца у Варшаві.

Про життя, скаутську, підпільну та наукову діяльність одного з найвидатніших польських просвітителів та істориків молодіжних рухів на перетині XIX-XX століття можна прочитати в багатьох монографіях.

У 1945-1950 роках Олександр Камінський працював асистентом у Лодзькому університеті. 1950 року був звідти звільнений й потрапив під нагляд СБ. У 1958 році знову повернувся на роботу в університет, в якому протягом 1962-1974 років очолював кафедру соціальної педагогіки. Був доцентом. Комуністична влада довго не присвоювала йому звання професора, на яке він давно заслужив.

P.S. У другій половині 1960-х років автор цього перекладу був студентом професора Камінського. Він запам'ятав професора як людину широкого інтелектуального кругозору, чуйну до людської долі, чудового лектора й друга академічної молоді. ●

Закінчення з 17 сторінки

Життя Саші ускладнює багато обставин, окрім доньки, що від нього далеко і близько водночас, замовниці (польська акторка Вікторія Городецька), яка всоте переробляє пам'ятник своєму маленькому померлому синочку, у цвинтаря ще й міняється директор. На зміну добродушному господарю Петровичу, який завжди знав, кому акуратно і тихенько дати хабар, щоб якісно і в міру можливостей порядно вести свій бізнес, приходить новий директор Віктор (Олексій Тритенко). Він – хам, відвертий хабарник та й взагалі такий собі «вор в законє». У Саші з ним робочі відносини складаються тяжко, зрештою, як і з більшістю людей та обставин в його житті.

Протягом стрічки нам стає зрозумілим, що головний герой все-таки переймається щоденним горем своїх відвідувачів, проте він притуплює в собі ці емоції, як і любов до доньки і ще щось, що зберігає на дні серця. Але від цього йому не легшає, ні. Стає лише важче, клієнти та їхні замовлення приходять до нього в дивних мареннях та снах.

Що варто окремо сказати про фільм. Він дуже атмосферний у плані зйомок: кольорів, погоди, музики. Кадри самого цвинтаря дуже харизматичні, є в них така чарівна похмурість, готичність, сум, перемішаний з осінньою ностальгією. Клієнти і їхні замовлення не менш ексклюзивні. Хтось хоче збудувати своєму синові замість надгробного пам'ятника цілий дім, тому що збирав йому на квартиру за життя, а тут таке… Горе іншої жінки настільки страшне, що вона готова замовити одразу два пам'ятники, для дитини, що трагічно загинула, і своєї живої мами, яка дитину не впильнувала. Ці історії ллються на нас з екрану ударами болю. Проте чомусь все більше спонукають концентруватись на життях героїв, а не на смерті, що наче і є головною у цьому фільмі, а проте, це тільки якщо дати їй можливість такою бути. Герої ж, проходячи різні стадії сприйняття власної смертності та смертності близьких, починають потрохи «оживати», дехто може щойно аж тепер по-справжньому.

Можливо, і справді, «Я працюю на цвинтарі» не є класичною чорною комедією. Адже іронія у фільмі присутня, але вона трохи іншого характеру, ніж завжди. Вона дуже тонка і ледве видима, як павутинка на сонці. Герої стрічки попри біль і страждання таки обирають життя, а не смерть. Остання нікуди не дівається і ніколи не дінеться. І тільки визнавши її постійну присутність десь поруч, виходить звільнитись від страху перед нею. Персонажам «Я працюю на цвинтарі» наче вдалось це зробити. Хай би вдалось і всім глядачам. ●

eprasa.pl 6ec267d1e4

Дмитрові Павличку
На прощання

Дмитре,

Пам'ятаєш ті дуби, що ми
Антоничу Богданові-Ігорю садили
В Новиці?
Я їх з Осифом Войтовичом глядав в його лісі...
Стояли „tydzień" чотири, вистояв тільки
Твій, і має два кольори.
Червоний і чорний.
Осінню червоний, зимою чорний.
Пам'ятаєш ті гарячі з Мироном Кертичаком
і зі мною розмови?

Щебечуть води гірських потоків.
Чорніє ліс і земля від вибухів.
В Україні страшне горе.
365 днів москальська дичина оре.

Дмитре,

Знаємо брехунів всякої всячини,
300 років, крали, забирали все добро та історію України.
Голодом морили Україну.
Москалізували, засідали Україну.
Не подолали, та й наступили в Україну.

Дмитре,

Відійшов Ти червоним шляхом
Від дичини москальської в Ірпені й Бучи, моря крові.
Скажи, друже, кому треба,
хай путлер упокоїться завтра,
бо так Україні треба.
Хай москаломонгол упокоїться завтра, бо треба.

До побачення,
Дмитре,
До побачення.

Вічная Тобі пам'ять!

Олександр Маслей

ВІДІЙШЛИ

Несподівано і передчасно на 47-му році життя упокоївся мешканець Доброго Міста, активіст ОУП, випускник Комплексу шкіл з українською мовою навчання в Ґурові-Ілавецькому

бл. п. НЕСТОР ЗУБАЛЬСЬКИЙ

Схиляючи голови у скорботі і жалю, висловлюємо співчуття і підтримку дружині покійного
Агнєшці Зубальській з двійкою дітей,
його батькові **Михайлові Зубальському**,
братові **Оресту Зубальському**
та всій їхній рідні і близьким.
Похорон покійного відбувся 15 березня 2023 року о 10.00 годині в Доброму Місті.

Голова, Управа і Рада
Ольштинського відділу ОУП

Ділимося сумною вісткою, що 28 грудня 2022 року з білобірської громади на 92-му році життя відійшов до вічності останній з Нескорених

МИХАЙЛО НОВИЙ
позивний «Іскра», стрілець сотні «Біра»

Народився в Жерниці-Нижній. Був арештований у грудні 1947 року в селі Димінек біля Білого Бору і засуджений до 12 років ув'язнення. Покарання відбував у Ґолєньові. На волю вийшов у 1953 році й замешкав у селі Каліска, де обзавівся сім'єю. Був членом Спілки українців політв'язнів сталінського періоду.
Вічна Йому пам'ять!
Щирі слова співчуття висловлюємо
членкиням нашої громади,
сестрі Ользі й донькам покійного:
Мирославі, Дарії й Дануті з рідними
та іншим членам родини.

Гурток ОУП в Білому Борі

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **prenumerata i reklama** – tel./fax 22 677-88-10, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: zastępca redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **prenumerata, reklama** – Łesia Korostatewycz. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów). **Wydawca:** Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 2100 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.: Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH" pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7^{00} – 17^{00}.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl 6ec267d1e4

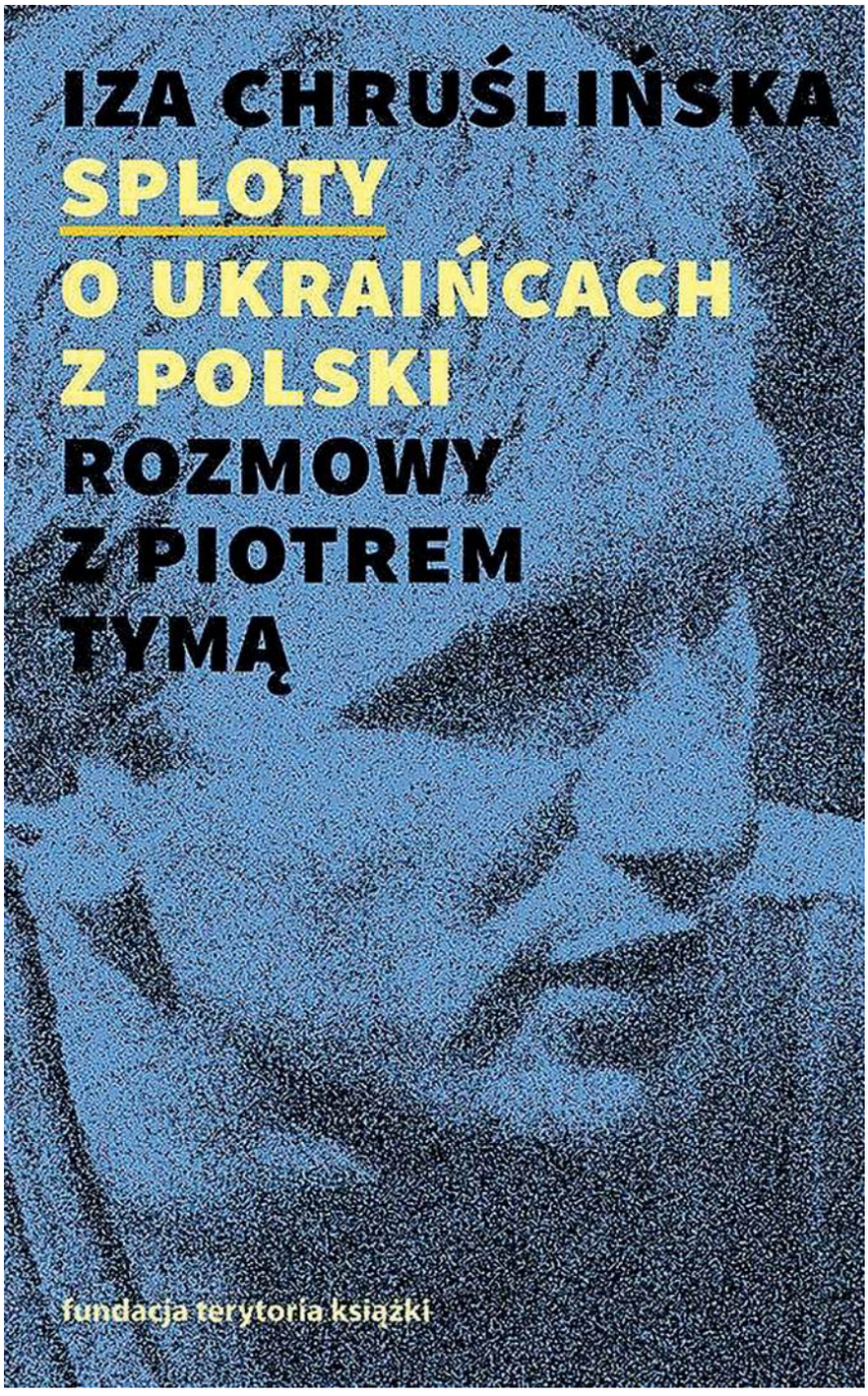

Хто такі українці з Польщі?
Яка їхня історія і доля?
Яка їхня ідентичність та що її формувало в період Польської Народної Республіки і формує досі?
Які виклики ставить перед ними нинішня політична ситуація в Польщі?
Який їхній внесок у розбудову демократичної Польщі?
Зрештою, що для них Україна?

Книга «Сплетення. Розмови про українців із Польщі з Петром Тимою» несе відповіді на ці та багато інших запитань.
«Книжка створена з турботи про те, щоб, відповідно до близького мені етосу, який сповідував Яцек Куронь, після 1989 року українки та українці з Польщі сприймалися і визнавались як повноправні громадянки та громадяни, а їхні драматичні історії від II Речі Посполитої, ПНР та III Речі Посполитої, до того, як вона була також частиною польської історії», – каже Іза Хруслінська, авторка книги.

Ціна 1 примірника з висилкою поштою **50,00 зл.**
Замовлення просимо надсилати на адресу ТОВ «Тирса»:

TYRSA Sp. zo.o.
ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa
email: **tyrsa@hot.pl**
тел. **+48 |22| 679 95 47**

або вплачуючи рівновартість кількості замовлених примірників на банківський рахунок:
TYRSA Sp. z o.o., Warszawa
Nr 95 1160 2202 0000 0000 3170 4029

чи поштовим переказом, з позначенням, скільки примірників замовляється.

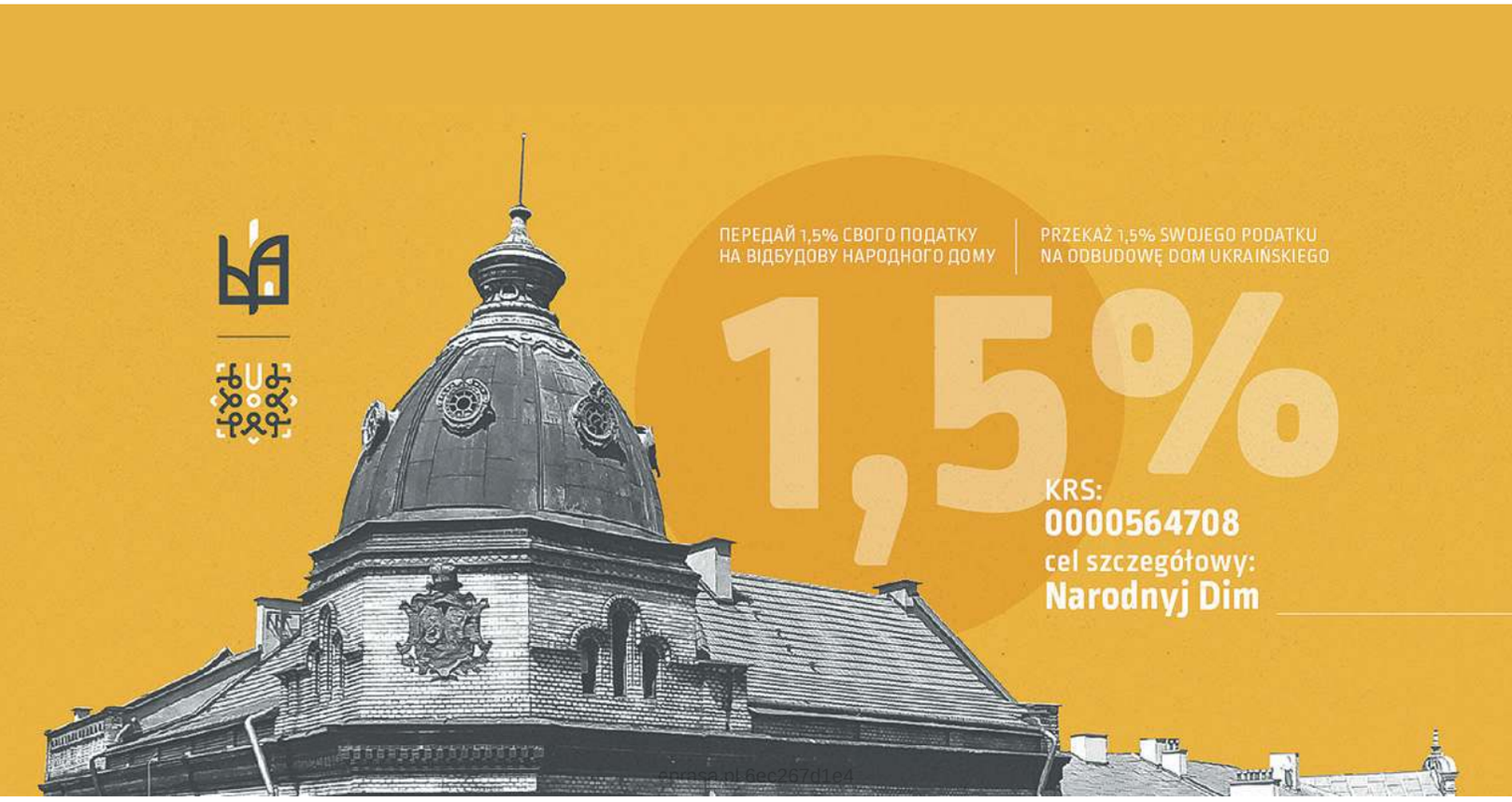

eprasa.pl 6ec267d1e4